

# Mukana -ohjelma

Eriarvoisuuden vähentämisen ja  
nuorten syrjäytymisen ehkäisyn  
kaupunkistrategiahanke  
2017–2021

Helsinki

Kuva: Jussi Hellsten

Helsinki käynnistää laajan ja kokonaisvaltaisen hankkeen yhdessä kumppaneiden kanssa **systemisten ratkaisujen löytämiseksi** nuorten syrjäytymishaasteeseen.

Hankkeen aikana selvitetään erityisesti **ylisukupolvista syrjäytymistä** ja sen pohjalta otetaan käyttöön keinoja syrjäytymisen katkaisemiseen.



Kaupungissa tehdään paljon  
työtä syrjäytymisen  
ehkäisemiseksi sekä osana  
olemassa olevia palveluita että  
hankkeissa.

Ongelma ei kuitenkaan ole  
kadonnut.

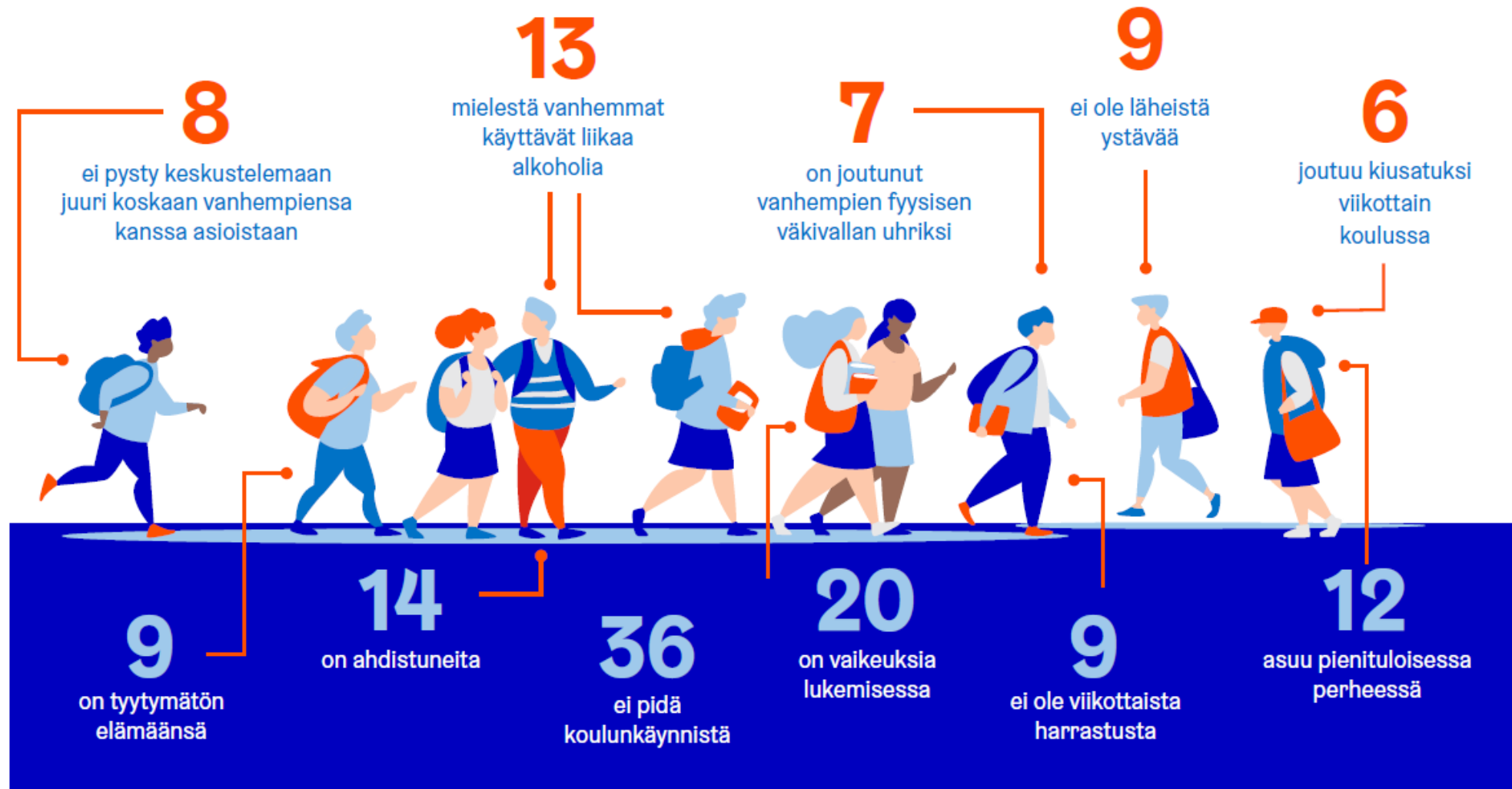
Tästä syystä meidän tulee nyt  
tehdä jotain toisin.

**”Syrjäytyminen ei ole ilmiö,  
joka puhkeaa tyhjästä  
nuoruudessa, vaan se on  
kasvava kasa haasteita –  
usein jo kohdusta alkaen.”**

- ✓ Syrjään jäämisen taustalla olevat **juurisyyt** on usein tunnistettavissa jo paljon nuoruutta varhaisemmissa elämänvaiheissa → tartutaan niihin

# Millaista eriarvoisuutta on lasten arjessa?

100 yläkouluikäisen helsinkiläisen joukossa esimerkiksi







# 20 843

20–29-vuotiaista  
helsinkiläisistä  
ilman peruskoulun  
jälkeistä tutkintoa

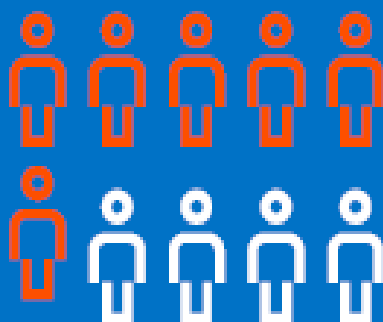
## 6,6%

helsinkiläisistä  
16-29-vuotiaista oli  
työn ja koulutuksen  
ulkopuolella

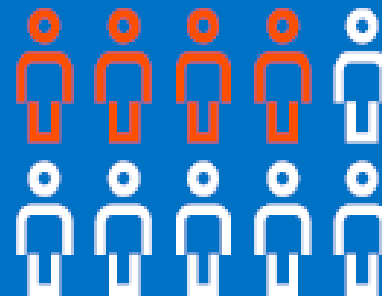
- miehistä **7,4 %**
- naisista **5,9 %**
- Puolet ulkopuolisista  
oli vieraskielisiä.

Lähde: Tilastokeskus

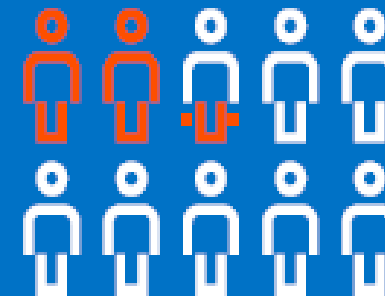
## 25-vuotiaista pelkän peruskoulun suorittaneista helsinkiläisistä



**61 %** saanut  
toimeentulotukea



**39 %** ollut psykiatrisia  
poliklinikkakäyntejä



**22 %** saanut  
rikostuomion

Lähde: THL ja Helsingin kaupunki

# Vuonna 1987 syntyneistä syrjään jääneistä..



Kuva 2. Vuonna 1987 syntyneiden aikuisena syrjään jääneiden kymmenen yleisintä riskitekijää.  
Lähde: Me-säätiö, syrjäytymisen dynamiikka <http://data.mesaatio.fi/syrjaytymisen-dynamiikka/>

# MIKSI MITEN MITÄ

Jokaisella on oikeus pysyä **mukana**.

Oikea-aikaisesti ja ennaltaehkäisevästi.  
Vahvistamalla olemassa olevia palveluita ja innovoimalla uutta.  
Yhdessä tekemällä pienistä samansuuntaisista teoista syntyy suuri virta.

Kehitämme Helsingin palveluita niin, ettei kukaan pääsisi tippumaan.  
Tavoittelemme juurisyihin pureutuvaa muutosta,  
joka vaikuttaa myös rakenteisiin ja ajattelutapoihin.





# Ohjelman toimenpiteiden periaatteita

- Oikea-aikaisuus
- Kohdentaminen
- Yhteistyö
- Saavutettavuus
- Tutkimusperusteisuus

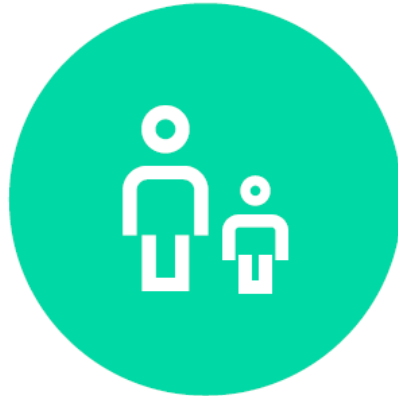


# Ohjelman toimenpidekokonaisuudet

32 toimenpidettä



Jokaisella lapsella ja nuorella on sosiaalisia suhteita ja tunne kuulumisesta.  
(10 toimenpidettä)



Jokaisella lapsella ja nuorella on vähintään yksi turvallinen aikuinen.  
(9 toimenpidettä)



Jokaiselle nuorelle turvataan peruskoulun jälkeinen koulutus.  
(6 toimenpidettä)



Lapsuuden köyhyys ei määritä liiaksi tulevaisuutta ja mahdollisuuksia.  
(7 toimenpidettä)

- 7 systeemiseen muutokseen pyrkivää alueellisesti rajattua toimenpidettä.
- 25 nykyisten palveluiden parantamiseen tähtäävää toimenpidettä.
- Toimenpidesuunnitelma päivittyy edelleen.



# Esimerkkejä toimenpiteistä

## Toimenpide

### Enemmän yhdessä

1

Kannelmäki-Malminkartanon -alueelle luotavan pysyvän rakenteen ja yhteistoimintamallin myötä alueen kaikkien 7–18-vuotiaiden asiat saadaan kuntoon. Lapset ja nuoret saavat mielekästä ja turvallista vapaa-ajan tekemistä tiloineen (uusi kuplahalli harrastamisen ja tekemisen mahdollistajana), tukea koulunkäyntiin, tietoa lapsille ja nuorille soveltuvista kevyistä työmahdollisuuksista sekä matalan kynnyksen mielenterveyspalveluista. Alueen harrastushalli on alueen yhteisön aktiivisessa ja monipuolisessa käytössä. Perheiden harrastuskulttuuri on aktiivista ja toiminnan ovat löytäneet myös erityistä tukea tarvitsevat perheet.

Tavoitteena on osoittaa ennaltaehkäisevän, lapsiin ja nuoriin keskittyvän hyvinvointityön vaikutukset syrjäytymisen ehkäisyssä. Tavoitteena on systeminen muutos, jossa alueen yhteisö toimii aktiivisesti ja tuottaa monipuolisia palveluita ja tapahtumia alueen lapsille, nuorille ja perheille.

## Toimenpide

### Kontulan 3.-luokkalaisille harrastus

2

Jokainen Kontulan alueen peruskoulun 3.-luokkalaisten saa mieluisan säännöllisen harrastuksen. Harrastus- ja vapaa-ajantoimintaa saa tehdä osana koulupäivää, vapaa-ajalla sekä uudenaikaisissa kerho- ja harrastetoiminnoissa. Vanhemmat ja perheet osallistuvat yhteisiin harrastuksiin ja vapaa-ajan tekemiseen. Tyttöjen harrastaminen lisääntyy kohdennettujen toimintamahdollisuuksien myötä.

Toimenpiteellä pyritään systemiseen muutokseen Kontulan alueen asukkaiden harrastuskulttuurin muuttamisessa ja sitä kautta laajempiin hyvinvointivaikutuksiin.

Toimintamalli pilotoidaan alueellisesti ja levitetään onnistuessaan myös muualla kaupunkiin.

Toimenpidettä valmistellaan ja sen toteutumista seurataan yhdessä liikkumisohjelman kanssa.

# Esimerkkejä toimenpiteistä

## Toimenpide

### Me-talo Mellunmäki

11

Mellunmäen alueen lapset, nuoret ja perheet saavat Me-talolta harrastus- ja työllisyysmahdollisuuksia sekä tukea vanhemmuuteen ja alustan yhteisöllisyyden rakentamiseen. Me-talolla toteutettavaa toimintaa kehitetään vahvasti asiakaslähtöiseksi ja alueen näköiseksi. Me-talo toimii alustana uudennlaisille kokeiluille ja yhteistyön muodoille Mellunmäen alueella. Me-talo -alustalla toteutettavilla toimenpiteiden kokonaisuu-  
della pyritään alueen kokonaisvaltaiseen hyvinvoinnin lisääntymiseen ja systeemiseen muutokseen.

## Toimenpide

### Ainakin yksi turvallinen aikuinen

12

Kokemus turvallisesta aikuisesta lapsen ja nuoren elämässä syntyy monien tekijöiden yhteisvaikutuksesta. Turvallisen aikuisen tarpeesta ja merkityksestä lasten ja nuorten elämässä puhutaan paljon, mutta mistä turvallisuuden kokemus syntyy? Mellunmäen alueella toteutetaan pilotti, jossa alueen lapsilta kerätään näkemyksiä ja kokemuksia turvallisesta aikuisesta mm.: *Mistä turvallisuuden tunne syntyy? Löytyykö kotoa aikuinen, jolle voi ja haluaa kertoa omista ajatuksistaan ja kokemuksistaan? Millaisia kotiintuloaikoja eri ikäisillä lapsilla on? Kuinka paljon valvomatonta vapaa-aikaa lasten päiviin sisältyy?*

Kysely toteutetaan anonymyminä 1.-6.-luokkalaisille Mellunmäen alueen lapsille ja vastausten perusteella alueen palveluita, perheille suunnattua tukea, harrastus- ja vapaa-ajan toimintaa, ennaltaehkäiseviä toimintamalleja jne kehitetään paremmin tarpeita vastaaviksi. Jos turvallinen aikuinen ei ole oma vanhempi, se voi olla koulun, harrastuksen, sosiaali- tai nuorisopalveluiden kautta löytyvä turvallinen aikuinen. Tavoitteena on varmistaa jokaiselle alueen lapselle turvallinen lapsuus sekä muuttaa alueen toimintamalli ennakoivaksi ja yhteistyötä yli toimialarajojen tekeväksi.

# Esimerkkejä toimenpiteistä

## Toimenpide

13

### Varhaisen vaiheen tukea perheille Meri-Rastilassa

Tavoitteena on katkaista lastensuojeluasiakkuuksien periytymisen kierre kohdentamalla toimenpiteitä ennaltaehkäisevästi ja pitkäkestoisesti perheisiin, jotka on data-analyysin perusteella tunnistettu kyseisiä toimenpiteitä tarvitseviksi sekä niistä hyötyviksi. Painopistettä siirretään lastensuojelusta sosiaalihuoltolain mukaisiin varhaisemman vaiheen palveluihin sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. Rahoitusinstrumentiksi toimenpiteeseen on valmisteltu Lapset SIB -vaikuttavuusinvestoinnin mallia, jossa yksityisen sijoittajan varoilla toteutetaan toimenpiteitä ja kaupunki maksaa vasta tuloksista. Jos tulosperusteiseen vaikuttavuusinvestoinnin malliin ei päätetä lähteä mukaan, voidaan alueesta kerättyä tietoa hyödyntää myös kaupungin omissa toimenpiteissä muilla rahoitusmalleilla.



# Esimerkkejä toimenpiteistä

## Toimenpide

20

Me-koulut Mellunmäkeen, Malmille ja Kannelmäkeen

Me-koulukehittämisellä etsitään ratkaisuja siihen, miten toteutamme kasvatusta ja koulutusta, jotka eivät syrjäytä. Kehittämistyössä selvitetään, kuinka koulu voisi entistä vahvemmin vahvistaa oppijoiden pystyvyyden kokemusta, sinnikkyyttä ja kyvykkyyttä pärjätä koulun jälkeisessä maailmassa. Kokeiluiden avulla selvitetään, miten koulu entistä paremmin sopeutuu moninaisuuteen, sopeuttaa toimintaansa oppijoiden näkökulmasta sekä tarvittaessa kannattelee oppijoita entistä vahvemmin.

Me-koulu -kehittäminen aloitetaan Mellunmäestä, Malmilta ja Kannelmäestä käynnistämällä Me-koulukonseptin mukaista, moniammatillista lasten ja nuorten syrjäytymistä ehkäisevää kokeilutoimintaa. Kolme palkattavaa kehittämisasiantuntijaa käynnistää ja mallintaa toimintaa yhteistyössä koulujen henkilökunnan kanssa. Me-kouluissa kehitetään arviointia ja pilotoidaan uudenlaisen arviointityökalun käyttöä.

Toimenpiteellä pyritään systeemiseen muutokseen koulun rakenteissa, tekemisen tavoissa ja ajattelumalleissa. Me-kouluissa tehtävät kokeilut arvioidaan, mallinnetaan ja skaalataan laajasti helsinkiläisiin kouluihin ja muille toimialoille.

## Toimenpide

26

Ilmiölähtöinen budjetointi

Otetaan käyttöön ilmiölähtöinen budjetointi syrjäytymiseen liittyvän ilmiön ympärillä jollakin valituista alueista. Tällä ohjataan toimenpiteitä ja budjettia ilmiölähtöisesti sen sijaan, että budjetoidaan toimiala- tai sektorilähtöisesti ja saatetaan alueen toimijat yhteen ratkaisemaan nuorten syrjäytymisongelmaa. Toteutetaan pilotti, jonka pohjalta tunnistetaan, miten ilmiöbudjetointia voitaisiin kaupungissa jatkossa hyödyntää.

Ilmiölähtöisellä budjetoinnilla on mahdollista saada aikaan systeemistä muutosta yhteistyön tekemisen tavoissa lasten ja nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi, sillä se tekee toimialojen roolit, vastuut ja velvollisuudet uudelleen neuvoteltaviksi, poistaa esteitä luontaisen yhteistyön syntymiseltä ja mahdollistaa paremman asiakaslähtöisyyden.

# Viestintätyyli: näin puhumme teemasta

## Ratkaisukeskeisesti

Keskitymme haasteen juurisyihin ja esittelemme vaikuttavia tekoja syrjäytymisen ehkäisyyn. Laitamme hyvät käytänteet jakoon.

## Tarinallisesti

Vaikka puhumme järjestelmätasosta, muistamme antaa puheenvuoron myös nuorille. Emme mässäile elämäntapa-kohtaloilla, mutta tuemme faktaa aidoilla esimerkeillä.

## Voimaannuttavasti

Näin suuri haaste ratkaistaan vain yhdessä. Haastamme kaikki mukaan viemään ratkaisuja eteenpäin.



# Viestinnän tavoitteet

–1–

Antaa kaupungin työntekijöille ja kaupunkilaisille selkeitä kanavia osallistua syrjäytymistä ehkäisevään työhön.

–2–

Parantaa helsinkiläisten ymmärrystä siitä, miten kaupungin palveluita ja toimintamalleja kehittämällä voidaan parantaa lasten ja nuorten tilannetta.

–3–

Rakentaa siltoja eri toimijoiden välillä uusien kumppanuuksien rakentamiseksi sekä edistää hyvien käytänteiden leviämistä.



# Viestinnällisiä toimenpiteitä

## Nuorten nettisivut

Kehitetään nuorille suunnattuja palveluita kokoavat yhteiset nettisivut yhdessä toimialojen kanssa yhdistämällä jo olemassa olevaa ja syventämällä nuoria kiinnostavaa ja heitä hyödyttävää tietoa.

## Palveluiden mielikuvien muutos

Joihinkin julkisiin palveluihimme hakeutumisen kynnys on korkea leimaavuuden pelossa. Puretaan ongelma- ja professiolähtöisyyttä sisäisissä prosesseissamme ja kohdataan ihmisiä ihmisinä titteleiden sijaan. Teemaa työstetään yhteisessä työpajassa, jonka tuloksena syntyy toimenpide-ehdotuksia tai kokeiluja.

## Mukana-tunnustus

Palkitaan kunniakirjalla 3–4 kertaa vuodessa teko tai toimija, joka on tehnyt innovatiivista, rajoja rikkovaa työtä sen eteen, että jokainen nuori pysyy mukana.

## Myytinmurtajat-vlogi

Nuorten ääni puuttuu syrjäytymiskeskustelusta. Vlogi tuo nuorille kanavan ja mallin, jolla tuoda oma näkökulmansa suurelle yleisölle.

Syrjäytymisestä puhutaan usein nurinkurisella tavalla ja väärin lähtöoletuksin. Nuorten omassa videoblogissa murretaan yksi myytti kerrallaan. Videoblogi julkaistaan kaupungin yleisellä YouTube-kanavalla ja sitä mainostetaan Facebookissa sekä kaupungin sisäisissä viestintäkanavissa.

## #Onnistumisia-kampanja

Onnistumisen kokemukset ovat tärkeitä nuoren kasvun kannalta. Niillä on syrjäytymistä ehkäisevä vaikutus. #Onnistumisia-kampanja kerää onnistumisen kokemuksia nuorilta sekä kaupungin vaikuttajilta. Kanustamme myös yleisöä jakamaan vaikuttavat onnistumisen kokemukset lapsuudesta. Kampanjaa voi jatkaa myös katumainontana.



# Helsinki pitää kaikki mukana.

**Toimialajohtaja  
Kasvatus ja koulutus  
Liisa Pohjolainen  
Liisa.pohjolainen@hel.fi  
09 310 86200**

**Projektipäällikkö  
Mukana-ohjelma  
Katja Rajaniemi  
Katja.rajaniemi@hel.fi  
09 310 23625**